Αρσάκειο Γενικό Λύκειο Ψυχικού

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Σχ. Έτος: 2013 - 2014

Λογοτεχνία και Κινηματογράφος

Έγκλημα και Τιμωρία

Το «Έγκλημα και Τιμωρία» του Φιόντορ Μιχαήλοβιτς Ντοστογιέφσκι αποτελεί αναμφισβήτητα ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα και διαχρονικά κλασσικά δημιουργήματα της ρωσικής λογοτεχνίας. Γι' αυτό το λόγο επιλέξαμε να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο. Ο μοναδικός τρόπος συγγραφής του Φ. Ντοστογιέφσκι μας προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτέλεσε βασικό κίνητρο για την εις βάθος ανάλυσή του. Η επαφή μας με το «Έγκλημα και Τιμωρία» άλλαξε σε μεγάλο βαθμό την οπτική μας περί εγκλήματος και ηθικής. Θα το συστήναμε ανεπιφύλακτα.

Ο Ντοστογιέφσκι με τρόπο αριστοτεχνικό και ιδιαίτερη ακρίβεια αποδίδει την κοινωνικοπολιτική κατάσταση της εποχής, η οποία χαρακτηρίζεται από αντιθέσεις τόσο στον τομέα της κοινωνίας με τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης (κυρίως στα κατώτερα στρώματα), όσο και στον πολιτικό τομέα με τη διάκριση σε κομμουνιστές και συντηρητικούς.

Μέσα από το έργο παρακολουθούμε εναγωνίως την ιστορία ενός φοιτητή της Νομικής Σχολής στην Πετρούπολη, του Ροντιόν Ρομάνιτς Ρασκόλνικοβ –ή Ρόντια-, ο οποίος λόγω των σκληρών συνθηκών ζωής (ζει υπερχρεωμένος σε μια πολύ φτωχική γειτονιά, σε ένα πολύ μικρό διαμέρισμα –video #1: Συνθήκες Ζωής) παίρνει την μεγαλύτερη απόφαση της ζωής του. Αποφασίζει να διαπράξει τον φόνο της Αλιόνα Ιβάνοβνα, μια αδίστακτης και ύπουλης γριάς τοκογλύφου που ενδιαφέρεται μόνο για την οικονομική εκμετάλλευση εξαθλιωμένων ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένου και του Ρασκόλνικοβ (video #2: Ο Φόνος). Ο Ρόντια θεωρεί πως αν η συγκεκριμένη τοκογλύφος πεθάνει, θα μπορέσει κλέβοντας τα υπάρχοντά της να αποκαταστήσει τις κοινωνικές αδικίες και να δώσει μια πνοή ελπίδας στους αδυνάτους.

Η εσωτερική πάλη του πρωταγωνιστή ξεκινά πριν ακόμα τον φόνο, με εσωτερικούς μονολόγους και ερωτήματα. Ωστόσο, η ψυχολογική κατάστασή του μετά την αιματηρή πράξη, χειροτερεύει και το μέχρι τότε σχετικά ήρεμο και συνετό προσωπείο του καταρρέει. Λιποθυμίες, κρίσεις πανικού και συχνότατες ψυχοσωματικές μεταπτώσεις είναι

χαρακτηριστικά παραδείγματα της καθημερινότητάς του (video #3: Ψυχολογικές μεταπτώσεις). Όπως, όμως, είναι φυσικό επακόλουθο, η προσπάθειά του να μην γίνει αντιληπτός και να ξεφύγει από την εμπειρία και τις υποψίες των αστυνομικών δεν πετυχαίνει. Οι ενοχές του οδήγησαν στην παράδοσή του στις αρχές (video #4: Η Τιμωρία). Και όπως σε κάθε έγκλημα, έτσι και σε αυτό έπεται η τιμωρία. Σύμφωνα με τον νόμο, σύμφωνα με το θεσπισμένο κρατικό έγγραφο ο Ρασκόλνικοφ θα πληρώσει για την πράξη του πηγαίνοντας στα κάτεργα στη Σιβηρία.

Η πραγματική τιμωρία του, όμως, δεν είναι αυτή. Έχει ήδη δοθεί σε εκείνον από την πρώτη κιόλας στιγμή μετά τη διάπραξη του φόνου. Οι τύψεις και οι ενοχές του τον διαλύουν ψυχολογικά και σωματικά με εφιαλτικές συνέπειες. Ο ίδιος παλεύει με τον εαυτό του, με τη συνείδησή του, αυτοτιμωρείται διαρκώς με έναν σκληρό και βάναυσο τρόπο. Αλλά αυτό που τον βασανίζει περισσότερο από όλα είναι η δειλία του. θεωρεί τον εαυτό του δειλό και αποτυχημένο. Είναι απεγνωσμένος, δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει για ποιο λόγο έφτασε σε αυτό το σημείο. Ποτέ δεν πίστευε ότι μπορεί να κάνει μια «τέτοια πράξη» όπως άλλωστε αναφέρει ο ίδιος. Για αυτό το λόγο απευθύνεται και στη Σόνια. Με την καταλυτική παρουσία της Σόνιας, η οποία του προσφέρει τεράστια ηθική υποστήριξη με την αγνή και άδολη αγάπη της, καταφέρνει να βρει και πάλι τον εαυτό του και να οδηγηθεί στη λύτρωση.

Ο «ιδεολόγος εγκληματίας» Ρασκόλνικοφ αποτελεί έναν άνθρωπο που υψώνει την ελευθερία της βούλησης ενάντια σε ό, τι θεωρεί κατεστημένο, που χωρίς κανένα φανερό καταναγκασμό –ούτε καν εξωτερικό κίνητρο-, επιλέγει «ελεύθερα», να διαπράξει τη βαρύτερη αμαρτία, δοκιμάζοντας τα όριά του. Η στάση αυτή του Ρασκόλνικοφ αντικατοπτρίζει την θεωρία του Ντοστογιέφσκι, ο οποίος υποστηρίζει: *«Το έγκλημα δεν πρέπει να κρίνεται με τις καθιερωμένες θεωρίες. Η φιλοσοφία του είναι κάπως περισσότερο πολύπλοκη απ' ό,τι νομίζεται. Έχει αναγνωριστεί πως ούτε η φυλακή, ούτε η απειλή της κρεμάλας, ούτε οποιοσδήποτε άλλος τρόπος εξαναγκασμού μπορούν να θεραπεύσουν τον εγκληματία.»*

Τέλος, το έργο του Ντοστογιέφσκι «Έγκλημα και Τιμωρία» πραγματεύεται δύο σημαντικά ερωτήματα που απασχολούν την ανθρωπότητα από την αρχαιότητα έως και σήμερα και παραμένουν αναπάντητα. Ποιος νόμος έχει μεγαλύτερη αξία; Ο ηθικός- έμφυτος νόμος ή ο θεσπισμένος- ανθρώπινος; Από την άλλη πλευρά, ποια είναι η πιο σκληρή τιμωρία; Μια τυπική δικαστική απόφαση ή η ψυχική και πνευματική αστάθεια που καταστρέφει με τον πιο ύπουλο και βάναυσο τρόπο την προσωπικότητα και την ψυχική ισορροπία του ανθρώπου;

Κωνσταντίνου Μαριέφη

Β1, Κλασικό Αρσάκειο Λύκειο Ψυχικού